

AUTORIJDEN

DUTCH | ENGLISH

Deze folder beschrijft de gevolgen van dementie op iemands rijvaardigheid. Bovendien worden er suggesties aan de hand gedaan hoe u zo'n automobilist kunt helpen.

Het besturen van een auto lijkt iets wat van zelf gaat, maar het is een ingewikkelde taak. Daarbij komen dingen kijken zoals ingewikkelde denkprocessen, behendigheid en snelle reacties. Iemand met dementie kan aan geheugenverlies gaan lijden en last krijgen van minder goede concentratie. Ook kan zo iemand problemen krijgen met het gezichtsvermogen en het begrip van situaties. Dit heeft gevolgen voor het inschattingsvermogen en de rijvaardigheid van die persoon.

Iemand met dementie hoeft niet altijd direct te stoppen met autorijden. Door dementie begint iemand echter onherroepelijk steeds slechter te functioneren. Op een gegeven ogenblik zal die persoon moeten ophouden met autorijden.

Verplichtingen voor het rijbewijs

Iedere automobilist is wettelijk verplicht het plaatselijke bureau rijvaardigheid op de hoogte te brengen van elk medisch feit dat de rijvaardigheid negatief kan beïnvloeden. Er hoort melding te worden gemaakt van dementie, suikerziekte en in bepaalde gevallen van hartafwijkingen. Deze kunnen de rijvaardigheid allemaal negatief beïnvloeden.

Is het bureau rijvaardigheid op de hoogte gesteld, dan zal dit bureau de huisarts van de betrokken automobilist vragen een eerste beoordeling te maken van de medische gesteldheid van de persoon. Dit kan er toe leiden dat de betrokkene een officiële rijvaardigheidstest moet afleggen. Op basis van de beoordeling van de dokter en van het resultaat van de test besluit het bureau rijvaardigheid of de persoon in kwestie kan blijven rijden.

Als zo iemand mag blijven rijden, krijgt deze persoon een rijbewijs van beperkte duur. Een tijdelijk rijbewijs is twaalf maanden geldig; na die tijd moet de automobilist opnieuw worden beoordeeld en getest. Soms worden er beperkingen opgelegd aan de persoon met het rijbewijs. Er mag dan alleen dichtbij huis worden gereden, alleen op bepaalde tijden of alleen met bepaalde snelheden.

Als iemand met dementie blijft autorijden en het bureau rijvaardigheid niet op de hoogte brengt, of blijft autorijden nadat zijn of haar rijbewijs voorlopig of definitief ongeldig is verklaard, dan kan dat ernstige gevolgen hebben. Veroorzaakt de bestuurder een ongeluk, dan kan hij of zij worden bekeurd of vervolgd. Mogelijk dekt de verzekering de schade ook niet.

Verschillende reacties

Het kan bijzonder lastig zijn voor alleenstaanden, en voor mensen die op het platteland wonen of in afgelegen gebieden, als ze niet kunnen rijden. Iemand die niet meer

kan rijden, kan het gevoel krijgen dat hem of haar de onafhankelijkheid wordt afgenomen of zelfs de identiteit. Voor iemand met beginnende dementie kan de beslissing om te stoppen met autorijden een enorme drempel zijn.

Sommige mensen zullen gewoon erkennen dat ze minder kunnen. Andere mensen zullen dat echter misschien niet doen, of eenvoudigweg vergeten dat ze niet meer veilig een auto kunnen besturen. Voor weer anderen is het een opluchting niet langer de verantwoordelijkheid te moeten dragen voor het besturen van de auto.

Voortekenen van de invloed van dementie op de rijvaardigheid

Er kunnen zich al enige tijd ongemerkt veranderingen voordoen in iemands manier van autorijden. Let op de volgende tekenen van veranderd rijgedrag:

- Gezichtsvermogen. Kan de persoon met dementie alles zien wat recht op hem of haar af komt? En van opzij? Kan hij of zij verkeersborden en -lichten zien en daarop adequaat reageren?
- Gehoor. Kan de persoon met dementie het geluid van naderende auto's, claxons en sirenes horen en daarop adequaat reageren? Let de persoon daarop wanneer hij of zij in een auto zit?
- Reactietijd. Kan de persoon met dementie de auto snel draaien, stoppen of accelereren?
- Oplossen van problemen. Raakt de persoon met dementie uit zijn doen en in de war als er meer dan één ding tegelijkertijd gebeurt?
- Coördinatie. Wordt de coördinatie van de persoon met dementie beïnvloed? Verwisselt hij of zij rem- en gaspedaal?
- Oplettendheid. Is de persoon met dementie zich bewust van wat er om hem gebeurt en begrijpt hij dit?
- Kent de persoon met dementie het verschil tussen links en rechts?
- Raakt de persoon met dementie in de war op een bekende route? Raakt hij of zij de weg kwijt? Is hij of zij heel lang onderweg al is de weg bekend?
- Begrijpt de persoon met dementie het verschil tussen een rood en een groen licht?
- Kan de persoon met dementie in de juiste rijbaan blijven?
- Kan de persoon met dementie kaartlezen en omléidingen volgen?
- Verandert het humeur van de persoon met dementie als hij of zij auto rijdt? Sommige automobilisten die vroeger kalm waren kunnen agressief of kwaad worden.
- Zitten er nieuwe deuken en krassen op de auto?

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

Als veiligheid direct in het geding is

Vraagt u zich af of iemand wel een voertuig kan besturen, probeer dan met de persoon te praten of anders met de huisdokter. U kunt ook contact opnemen met het plaatselijke bureau rijvaardigheid en uw twijfels kenbaar maken. Het bureau rijvaardigheid kan contact opnemen met de automobilist en een medische keuring en rijvaardigheidstest voorschrijven. U kunt ook contact opnemen met Alzheimer's Australia om uw twijfels te bespreken of specifieke situaties waarmee u wordt geconfronteerd.

Iemand in een vroeg stadium van dementie kan bepaalde handelingen als tekens van vijandigheid beschouwen of als gebrek aan respect. Denk daarbij aan het verstoppen van de autosleutels, het wegnemen van het rijbewijs of het onklaar maken van de auto. Dit soort initiatieven kan averechts uitwerken als de betrokkene gewoon zonder rijbewijs gaat rijden, de auto repareert of eenvoudigweg een nieuwe koopt.

Een gesprek beginnen over autorijden

Een paar suggesties over hoe en wanneer u uw twijfels over het besturen van een voertuig aan de orde kunt stellen:

- Is Alzheimer eenmaal vastgesteld, probeer er dan zo vroeg mogelijk over te praten en doe dat wanneer iedereen kalm is.
- Probeer gesprekken te voeren als de medicatie of de gezondheidstoestand is veranderd. Dat is een beter moment dan na een probleem bij het autorijden.
- Houd regelmatig korte gesprekjes. Dat is beter dan één lang gesprek.
- Benadruk de sterke kanten van iemand en de positieve kanten van andere mogelijkheden.
- Geef toe dat het geen makkelijke beslissing is om niet meer auto te rijden.
- Geef de situatie een "normale" draai – iedereen moet op een dag stoppen met rijden.
- Benadruk de aard van de ziekte – veel mensen met dementie hebben in het verleden heel veilig gereden. Dit zegt echter niets over de veiligheid in de toekomst van een bestuurder met dementie.
- Benadruk de financiële voordelen van de verkoop van de auto.
- Toon respect en probeer te begrijpen hoe de persoon met dementie zich voelt.
- Overweeg wat autorijden betekent voor de persoon. Het bezit van een auto en de mogelijkheid om een auto te besturen kunnen meer inhouden dan alleen maar de mobiliteit van een bestuurder. Dit kunnen statussymbolen zijn, te maken hebben met een hobby of zelfs iets met een baan. Denk aan andere manieren waarop u de relatie met de auto en autorijden aan de orde kunt stellen.

Alternatieven voor autorijden

De noodzaak om auto te rijden kan worden verminderd. U kunt bestuurders hiermee helpen. Ook kunt u alternatieven bedenken om ergens te komen.

U kunt het volgende proberen:

- Bied iemand met dementie hulp aan: rijd hem of haar naar afspraken, gezellige bijeenkomsten, en naar winkels en dienstverlenende instanties.
- Moedig zoveel mogelijk het gebruik aan van bussen, treinen en taxi's.
- Moedig zoveel mogelijk aan om te wandelen. GPS-technologie kan van pas komen.
- Kijk of er wijkvervoer beschikbaar is in het gebied. Neem contact op met de gemeente.
- Stimuleer het gebruik van bezorging aan huis van voedsel, medicijnen en boeken uit de plaatselijke bibliotheek.
- Vraag familie en vrienden te helpen met vervoer: laat hen een lift geven of meereizen met ander vervoer.

Wanneer mensen niet meer auto rijden, komen ze niet meer buiten de deur voor sociale contacten zoals met vrienden, familie, tijdens officiële gelegenheden of het gezamenlijke beoefenen van een hobby. Het is belangrijk dat de sociale contacten worden onderhouden; zorg ervoor dat de persoon met dementie dit soort tochtjes blijft maken.

Sommige mensen varen er alleen maar wel bij dat ze niet meer autorijden: ze krijgen minder stress, het is goedkoper en de reis is aangenamer.

Meer informatie en ondersteuning

De volgende website geeft nuttige informatie over dementie en autorijden: **fightdementia.org.au**

Commonwealth Respijt en Carelink Centraums verstrekken gratis en vertrouwelijke informatie over plaatselijke steun voor mantelzorgers en dienstverlening op het gebied van invaliditeit en maatschappelijke hulp. De Centraums zijn door heel Australië verspreid en u kunt contact opnemen met uw dichtstbijzijnde Centrum door **1800 052 222** te bellen (gratis tenzij u met een mobiele telefoon belt). Informatie over ouderenzorg kunt u vinden op de My Aged Care website **myagedcare.gov.au**

De Dementia Behaviour Management Advisory Service (DBMAS) geeft zeven dagen in de week dag en nacht (24x7) gespecialiseerd advies en hulp. Bel **1800 699 799**.

MEER INFORMATIE

Alzheimer's Australia biedt hulp, informatie, onderwijs en counselling. Neem contact op met de National Dementia Helpline op **1800 100 500** of bezoek onze website op **fightdementia.org.au**

Interpreter

Heeft u hulp nodig met een vreemde taal, bel **131 450**, Translating and Interpreting Service

DRIVING

This Help Sheet describes the effects that dementia may have on driving skills and suggests ways to help a driver who has been diagnosed with dementia.

Driving can seem like an automatic activity. However, it is a complicated task that requires complex thought processes, manual skills and fast reaction times. Dementia can cause loss of memory, limited concentration, and vision and insight problems. This affects a person's judgement and ability to drive safely.

A person diagnosed with dementia may not need to stop driving straight away. However, dementia causes a progressive and irreversible decline in functioning, and the person will need to stop driving at some point.

Licensing requirements

All drivers are required by law to tell their local licensing authority of any medical condition that might affect their ability to drive safely. Dementia, diabetes and some heart conditions all need to be disclosed because they may affect a person's driving ability.

Once notified, the licensing authority will ask that the driver's doctor makes an initial assessment of the driver's medical fitness. After this, a formal driving assessment may be required. Based on the results of these assessments the licensing authority will decide if the person can continue to drive.

If the person with dementia can continue to drive they will be issued a conditional licence. Conditional licences are valid for a maximum of 12 months; after that the driver will be reassessed. Sometimes restrictions are also placed on the licence holder. These restrictions might be that the person can only drive close to home, at certain times, or below certain speed limits.

If a person with dementia continues to drive and they have not notified their licensing authority, or if they continue to drive after their licence has been cancelled or suspended, there can be serious consequences. If the driver is in a crash they could be charged with driving offences or be sued. In addition their insurance company may not provide cover.

Individual responses

For people living alone or in rural and remote areas it can be especially difficult to manage without driving. People may feel a loss of independence or identity when they can no longer drive. For someone in the early stages of dementia making the decision to give up driving can be very challenging.

Some people will recognise their declining ability; others may not, or may simply forget that they are no longer safe to drive. For others it will be a relief to no longer have the responsibility of driving.

Signs that dementia may be affecting a person's driving

Changes in driving behaviour may have been occurring for some time without being noticed. Consider the following driving warning signs:

- Vision – Can they see things coming straight at them and from the sides? Can they see and respond appropriately to traffic signs and signals?
- Hearing – Can they hear the sound of approaching cars, car horns and sirens and respond appropriately? Do they pay attention to these when in the car?
- Reaction time – Can they turn, stop or speed up their car quickly?
- Problem solving – Do they become upset and confused when more than one thing happens at the same time?
- Coordination – Is their coordination affected? Do they get the brake and accelerator pedals mixed up?
- Alertness – Are they aware and understand what is happening around them?
- Can they tell the difference between left and right?
- Do they become confused on familiar routes? Do they get lost or take a long time on familiar journeys?
- Do they understand the difference between Stop and Go coloured lights?
- Are they able to stay in the correct lane?

- Can they read a road map and follow detour routes?
- Has their mood changed when driving? Some previously calm drivers may become angry or aggressive.
- Are there new bumps and scratches on the car?

Where safety is an immediate concern

If you have concerns about a person's ability to drive, try speaking to them or to their doctor. You can also contact your local licensing authority to discuss your concerns. The licensing authority may contact the driver and advise that a medical and driving test is necessary. You can also contact Alzheimer's Australia to discuss any specific concerns or situations that you are facing.

For someone in the early stages of dementia, actions such as hiding the keys, taking away a license or disabling the car could seem disrespectful or hostile. These actions may not even succeed as the person may continue to drive without a licence, fix their car or even buy a new one.

Starting conversations about driving

Some suggestions for when and how to raise concerns about driving:

- Start discussions as early as possible after diagnosis, and at a time when everyone is calm.
- Where possible, have discussions when there have been changes in medications or health status, rather than during or after a driving incident.
- Have short and frequent conversations, rather than one long discussion.
- Concentrate on the person's strengths and the positive aspects of other options.
- Acknowledge that giving up driving is hard to do.
- Normalise the situation – everyone will have to stop driving at some point.
- Focus on the nature of the disease – many people with dementia have very safe past driving records, but this has no bearing on their safety as a driver with dementia in the future.
- Focus on the financial benefits of selling the car.
- Be respectful and try to understand how the person with dementia will be feeling.
- Consider what driving means to the person. Owning a car and driving can mean more than just mobility to a driver. It can be a sign of status, a hobby and even a job. Think about ways that this relationship to the car and driving might be addressed in other ways.

Alternatives to driving

You can support drivers by helping them to reduce the need to drive and find alternatives for getting around.

Things to try:

- Offer to support the person by driving them to appointments, social gatherings and to access shops and services.
- Encourage the use of buses, trains or taxis when possible.
- Encourage walking when possible. You may find GPS technology can be helpful.
- Investigate community transport available in your area. Check with your local council.
- Encourage the use of home delivery services for food, medical prescriptions and your local library.
- Ask family and friends to assist with transport, either by driving the person or accompanying them on other transport.

When people stop driving they often stop making social trips, like visiting friends, family, attending functions or participating in hobbies. It is important that social contacts are maintained, try to continue these trips wherever possible.

Some people find benefits from no longer driving, such as less stress, reduced costs and enjoyment of the journey.

Further information and support

For more helpful information on dementia and driving visit fightdementia.org.au

Commonwealth Respite and Carelink Centres provide free and confidential information on local carer support, disability and community services. Centres are located throughout Australia and you can contact your nearest Centre by phoning **1800 052 222** (Freecall except from mobile phones). Information on aged care can be found on the My Aged Care website myagedcare.gov.au

The Dementia Behaviour Management Advisory Service (DBMAS) provides specialised advice and support 24 hours a day/7 days a week. Call **1800 699 799**.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at fightdementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**